

Lenkų tautinės mažumos Lietuvoje politinis dalyvavimas

ASTA VIŠOCKAITĖ

Mykolo Romerio universitetas

Santrauka. *Remiantis kokybinio tyrimo interviu (N = 30) bei kiekybinio tyrimo apklausų (N = 411), atliktų 2012–2014 m. Vilniaus mieste bei Vilniaus ir Šalčininkų rajonuose, duomenimis straipsnyje¹ analizuojamas lenkų tautinės mažumos, gyvenančios Lietuvoje, politinis dalyvavimas šiais aspektais: domėjimasis politika; rinkimų, vykstančių Lietuvoje, preferencija pagal svarbumą; Lietuvos lenkų rinkimų akcijos atstovavimo lenkų tautinės mažumos interesams vertinimas; motyvai, skatinantys Lietuvos lenkus palaikyti ir rinkti Lietuvos lenkų rinkimų akciją; Lietuvos lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicijos vertinimas; kitos „lenkiškos“ partijos poreikis.*

Tyrimų rezultatai rodo, kad lenkų tautinė mažuma labiausiai domisi Lietuvos valstybės politika, susijusia su jai aktualiais klausimais: seka ir vertina Lietuvos lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicijos veiklą ir tai, kaip ši koalicija atstovauja Lietuvos tautinių mažumų interesams. Ji aiškiai motyvuoja ir konkrečiai paaiškina savo pasirinkimą, balsuojant už Lietuvos lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koaliciją, turi aiškią vyraujančią nuomonę dėl to, kad kita „lenkiška“ partija nereikalinga. Remiantis šio tyrimo rezultatais galima teigti, kad Lietuvoje gyvenančių lenkų tautinė mažuma politinį dalyvavimą supranta siaurąja prasme, t. y. tik kaip domėjimąsi politika ir dalyvavimą rinkimuose.

Raktažodžiai: *lenkų tautinė mažuma Lietuvoje, politinis dalyvavimas, politinio dalyvavimo formos, politinis aktyvumas.*

Įvadas

Piliečių politiniu dalyvavimu domėtis ir jį tirti pradėta pirmiausia Vakaruose. Autorių, nagrinėjusių politinį dalyvavimą, tikrai gausu: galima išskirti, pavyzdžiui, Hermanną Josefą Absą ir Ruudą Veldhuisą (Hermann, Veldhuis 2006),

¹ Straipsnis parengtas vykdant Lietuvos mokslo tarybos programos „Valstybė ir tauta: paveldas ir tapatumas“ projektą „Lenkų tautinės mažumos Lietuvoje identiteto tyrimas“ (projekto finansavimo sutartis Nr. VAT-58/2012) pagal priemonę „Fundamentiniai tapatumo prie-laidų, jo sampratos ir raiškos formų bei raidos ir Lietuvos visuomenės socialinio ir kultūrinio tapatumo formų, jų raidos ir perspektyvų tyrimai“.

Johną Gaventą ir Camillą Valderramą (Gaventa, Valderrama 2004), Davidą Heldą (Held 2002), Ronaldą Inglehartą (Inglehart 1997) ir kt. Lietuvoje politinio dalyvavimo tyrimų sritis yra pakankamai nauja, tačiau yra straipsnių, kuriuose nagrinėjami įvairūs politinio dalyvavimo aspektai, aptariamos politinio dalyvavimo tipologijos, formos bei jų kaitos priežastys. Lietuvoje įvairius politinio dalyvavimo aspektus tyrinėja Rūta Žiliukaitė (2010), Milda Damkuvienė ir Rigita Tijūnaitienė (2010), Ainė Ramonaitė (2006), Mindaugas Degutis (2004), Remigijus Riekašius (2004, 2011), Jūratė Imbrasaitė (2004a, 2004b), Algis Krupavičius (et al. 2004), Vladas Gaidys (1998, 2000) ir kt. Mažiau Lietuvoje gyvenančių tautinių mažumų politinio dalyvavimo tyrimų, nors bendresnio pobūdžio tyrimų artimomis temomis yra gausu. Pietryčių Lietuvos, kurioje gyvena lenkų tautinė mažuma, tautinio tapatumo, integracijos, kultūros, švietimo, ekonomikos, etnokultūros, demografijos bei kitus aspektus ir aktualius klausimus yra tyrinėję Zigmas Zinkevičius (2013), Darius Daukšas (2012), Rimantas Sliužinskas (2012), Andžejus Pukšto (Pukszo 2008), Irena Regina Merkienė (2007), Stasys Vaitekūnas (2006), Vytautas Merkys (2006), Marijus Pileckas (2003), Natalija Kasatkina ir Tadas Leončikas (2003), Rimantas Miknys (2001), Eugenija Krukauskienė (2000).

Atsižvelgiant į tai, kad detalesnių tyrimų apie lenkų tautinės mažumos, gyvenančios Lietuvoje, politinį dalyvavimą yra mažai, šiuo straipsniu siekiama užpildyti šią tyrimų srities spragą. Straipsnio tikslas – atskleisti lenkų tautinės mažumos politinio dalyvavimo ypatumus. Politinis dalyvavimas analizuojamas nagrinėjant domėjimąsi politika, dalyvavimo rinkimuose preferencijas, Lietuvos lenkų rinkimų akcijos atstovavimo lenkų tautinės mažumos interesams vertinimus, motyvus, skatinančius Lietuvos lenkus palaikyti bei rinkti Lietuvos lenkų rinkimų akciją, Lietuvos lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicijos vertinimą bei kitos „lenkiškos“ partijos poreikį.

Politinio dalyvavimo samprata ir formos

Politis dalyvavimas yra daug reikšmių apimantis terminas ir nėra vieno visuotinai pripažinto apibrėžimo, kuris jį vienareikšmiškai apibūdintų. Daugelis politinio dalyvavimo apibrėžimų apsiriboja nuoroda, kad tai yra veiksmi, kurie veikia kitus politikos srities dalyvius: „politis dalyvavimas reiškia atskirų piliečių veiklą, kuri yra skirta paveikti valdžios sprendimus“ (Riekašius 2004, 214). Todėl, pasak R. Riekašiaus, reiktų skirti politinio dalyvavimo apibūdinimą plačiaja ir siauraja prasmėmis. Plačiaja prasme politinis dalyvavimas reiškia visuomenės narių dalyvavimą priimant sprendimus. Remiantis šiuo apibrėžimu, politinis dalyvavimas turėtų reikšti tam tikros viešosios srities – politikos sprendimų priėmimu (Riekašius 2011, 6). Siauraja prasme politinis dalyvavimas apima domėjimąsi politika, dalyvavimą rinkimuose, priklausymą politinėms partijoms ir pan.

Demokratinėse valstybėse kiekvienam piliečiui yra sudarytos sąlygos dalyvauti valstybės valdyme. Aktyviai dalyvaujantys piliečiai rinkimais gali daryti įtaką politiniam procesui ir taip kontroliuoti politinės valdžios veiklą. Demokratijos teoretikai tvirtina, jog nuolatinė vyriausybės reakcija į savo piliečių preferencijas yra esminė demokratijos savybė, o demokratiniu piliečiu tampa tik per politinį dalyvavimą (Waldron-Moore 1999, 39). Demokratija yra grindžiama visų piliečių lygybės idėja, tačiau nė vienoje demokratinėje valstybėje nėra dalyvavimo lygybės. Dalis piliečių yra pakankamai aktyvūs, jie nuolat balsuoja nacionaliniuose ir vietos rinkimuose, aktyviai įsitraukia į savo bendruomenės veiklas, dalyvauja ne tik politinėse, bet ir visuomeninėse organizacijose; tačiau kitų piliečių politinis dalyvavimas apsiriboja tik balsavimu rinkimuose. Galbūt todėl politinis dalyvavimas neretai ir yra tapatinamas tik su balsavimu rinkimuose.

Rinkimai yra vienas svarbiausių atstovaujamosios demokratijos pagrindų. Demokratija reikalauja, kad piliečiai kontroliuotų tuos, kurie priima sprendimus, o pagrindinis tokios kontrolės būdas yra visuomenės galimybė periodiškai vykstančiuose konkurencinguose rinkimuose rinkti politinį elitą. Konkurencingi rinkimai bene visur yra pagrindinis partijų ir partinės sistemos raidos veiksnys. Mokslininkai taip pat sutinka, kad politinio dalyvavimo formos yra būdingos tiek demokratinėms, tiek ir nedemokratinėms valstybėms. Net nedemokratinėse valstybėse piliečiai įtraukiami į sprendimų priėmimo procesą, tačiau tokiais atvejais įtraukimas yra tik formalus ir paremtas prievarta dalyvauti neretai alternatyvų neturinčiame pasirinkime, priverstiniame priklausyme kiek politinėms, tiek nepolitinėms organizacijoms (profsąjungoms, partijai ir pan.), dalyvavime formaliuose mitinguose bei formaliuose demonstracijose (Howard 2003). Politikos mokslų teoretikai pabrėžia, kad balsavimas rinkimuose yra tik viena iš daugelio galimų politinio dalyvavimo formų, tačiau kai kurie dalyvavimą rinkimuose nagrinėję autoriai jo nepriskiria prie konvencinių politinio dalyvavimo formų. Anot A. Valionio, „dalyvavimas rinkimuose nėra priskiriamas prie konvencinių politinio elgesio: tai greičiau unikali politinio elgesio forma, pasitaikanti labai retai ir ją reikėtų nagrinėti atskirai“ (Valionis 2000, 345). J. Imbrasaitė, išanalizavusi politinio dalyvavimo tyrėjų bei mokslininkų įžvalgas dėl politinio dalyvavimo formų pabrėžia, kad individualaus įsitraukimo į politinį dalyvavimą procesas priklauso nuo politinio dalyvavimo formos (Imbrasaitė 2004, 29).

Pasak R. Riekašiaus, skiriant konvencines ir nekonvencines politinio dalyvavimo formas svarbus legalumo ir legitimumo veiksnių suderinamumo aspektas, nes konvencinis dalyvavimas yra susijęs su legitimiomis dalyvavimo formomis (dalyvavimas rinkimuose, rinkimų kampanijose), o nekonvencinis (demonstracijos, piketai) neretai turi legitimumo trūkumą. R. Riekašius siūlo ir alternatyvų politinio dalyvavimo veiklų skirstymo modelį: konvencinėms ir legaliomis bei legitimomis veiklomis laikyti balsavimą, dalyvavimą rinkimų kampanijose, narystę politinėse partijose, politinių ir rinkiminių aukų rinkimą, susitikimus su pareigūnais, narystę profesinėse sąjungose ir kitose

organizacijose; o protesto politikos veiklomis laikyti peticijas, demonstracijas, mitingus ir piketus, streikus (visos šios formos yra legitimios, tačiau trys pastarosios gali stokoti legalumo) (Riekašius 2011, 27).

J. W. van Detho nuomone, politinio dalyvavimo formos istoriškai kito, jų gausėjo, vis atsirasdavo naujų. Iki 1940 m. politinis dalyvavimas buvo suvokiamas tik kaip balsavimas, o jau 1950 m. randasi naujų konvencinių dalyvavimo formų, pavyzdžiui, dalyvavimas politinėse kampanijose, susitikimai su politikais. Nekonvencinės dalyvavimo formos ima rasti tik nuo 1970 m. Tai protesto akcijos, socialiniai judėjimai. Nuo 1990 m., J. W. van Detho nuomone, jau atsiranda ir pilietinio dalyvavimo (angl. *civic participation*) bei socialinio įsitraukimo (angl. *social engagement*) formų (van Deth 2001, 14). Konvencinės ir nekonvencinės politinio dalyvavimo formos keičiasi, nuolat randasi naujų. Svarbu, kad jos didintų pilietinės visuomenės brandumą (Visockaitė, Urbonaitė 2013, 213).

Tyrimo duomenų analizė

Šiame straipsnyje pateikiama dalis Lenkų tautinės mažumos identiteto tyrimo medžiagos. Nagrinėjami tokie klausimai: kiek Lietuvos lenkai domisi politika ir kokios konkrečios politikos sritys jiems yra svarbiausios; kaip jie vertina esamą politinę padėtį bei Lietuvoje gyvenančių lenkų tautinės mažumos interesų atstovavimą; kaip Lietuvoje vykstančius rinkimus vertina čia gyvenantys lenkai; kaip jų yra vertinama Lietuvos lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicija; kokiais motyvais remiantis jie balsuoja už Lietuvos lenkų rinkimų akciją.

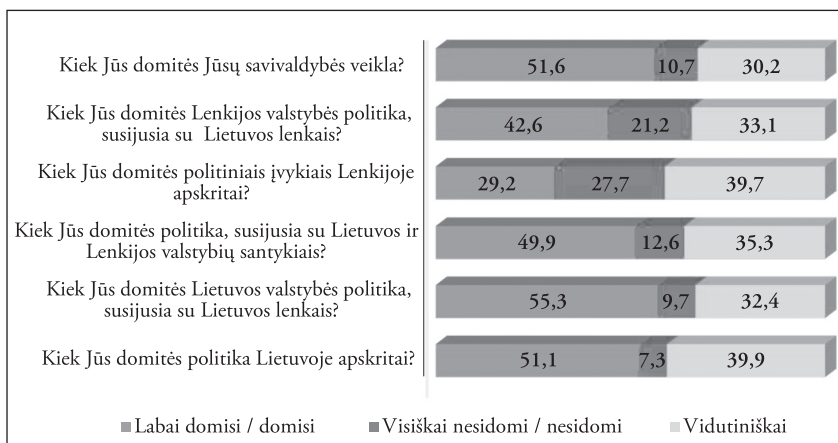
Kokybinis tyrimas (interviu) vyko 2012 m. lapkričio mėn. – 2013 m. liepos mėn. Buvo įrašyta 30 pusiau struktūruotų interviu. Tyrime dalyvavo 20 moterų ir 10 vyrų; informantų amžius 18–73 metai. Imtis sudaryta *tikslinės atrankos* būdu, jos pagrindinis kriterijus – informantas turi būti Lietuvos lenkas (-ė). Remiantis statistikos duomenimis, buvo sudarytas gausiausiai Lietuvos lenkų gyvenamų vietovių Vilniaus apskrityje sąrašas. Tyrėjai vyko į šias vietas ir ieškojo informantų, kurie atitiktų atrankos kriterijų ir sutiktų dalyvauti tyrime. Didžioji dalis informantų buvo eiliniai Vilniaus miesto, Vilniaus ir Šalčininkų rajonų gyventojai; tikslingai paimta interviu ir iš Lietuvos lenkų politikų bei seniūnijų darbuotojų. Vienas interviu truko vidutiniškai 40–60 min. Lietuvių kalba imti 22 interviu, 8 interviu (informantų prašymu) imti lenkų kalba.

Kiekybinis tyrimas (apklausa) vyko 2013 m. lapkričio mėn. – 2014 m. vasario mėn. Naudotasi iš anksto parengtu standartizuotu klausimynu. Tyrimo imtis – 411 Lietuvos lenkų. Analizuojamą imtį sudaro 40,4 proc. Lietuvos lenkų, gyvenančių Vilniaus mieste, 44,3 proc., gyvenančių Vilniaus rajone ir 15,3 proc., gyvenančių Šalčininkų rajone. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį: 67,7 proc. moterų ir 32,4 proc. vyrų. Tipinis respondentas –

labiau išsilavinęs (20 proc. nurodė turintys aukštesnįjį, 51,1 proc. – aukštąjį universitetinį išsilavinimą) ir dirbantis (67,7 proc. nurodė tyrimo metu dirbantys samdomą darbą). Pagal amžių respondentai pasiskirstė taip: 13,1 proc. 17–24 metų, 20 proc. 25–34 metų, 20,4 proc. 35–44 metų, 22,6 proc. 45–54 metų, 12,7 proc. 55–64 metų, 5,6 proc. 65 ir daugiau metų amžiaus, o 5,6 proc. savo amžiaus nenurodė. Imties amžiaus vidurkis yra 42 metai. Klausimynas buvo parengtas lietuvių ir lenkų kalbomis.

Domėjimasis politika

Vienas iš tyrime analizuotų dalykų buvo domėjimasis politika. 51,1 proc. kiekybiniame tyrime dalyvavusių respondentų teigia, kad politika labai domisi, o 39,1 proc. – kad domisi vidutiniškai. Palyginus su nacionalinių apklausų Lietuvoje ir Lenkijoje duomenimis matyti, kad apklausti Lietuvos lenkai domisi politika net kiek daugiau, nei vidutiniškai Lietuvos ar Lenkijos piliečiai. Lietuvoje teigiančių, kad domisi politika, yra 39,9 proc., (Kazėnas et al. 2014), o Lenkijoje – 39,7 proc. (Kazėnas et al. 2014). Tačiau jei atsižvelgtume į tai, kokia politika respondentai domisi, tai pamatytumėm, kad Lietuvos lenkai daugiau domisi Lietuvos valstybės politika, susijusia su Lietuvos lenkais (55,3 proc. respondentų teigė, kad tai yra svarbiausia juos dominanti politikos sritis) bei vietos savivaldybės veikla (51,6 proc. respondentų) (žr. 1 paveikslą).

I PAV. DOMĖJIMASIS POLITIKA

Įdomus tyrimo rezultatas yra tai, kad net 42,6 proc. respondentų teigė labai besidomintys Lenkijos valstybės politika, susijusia su lenkų tautinės mažumos Lietuvoje reikalais. Besidominčių Lietuvos valstybės politika, susijusia su lenkų tautinės mažumos reikalais, buvo 55,3 proc. Remiantis šiais duomenimis galima teigti, kad Lietuvos lenkams beveik vienodai svarbus domėjimosi

objektas yra Lietuvos ir Lenkijos valstybių politika, susijusi su ju, kaip tautinės mažumos, reikalais.

Svarbus tyrimo metu išaiškėjęs dalykas yra neatitikimas tarp kiekybinio tyrimo metu nustatyto gana didelio domėjimo politika ir kokybinių interviu metu išgirstų gana skeptiškų nuomonių apie politiką. Kokybinio tyrimo metu informantai dažnai sakydavo, kad politika nėra ta sritis, kuria jie labai domėtūsi:

Man ta politika nelabai įdomu. (Interviu Nr. 4)

Šiaip aš esu visiškai apolitiškas. Aš nelabai domiuosi politika ir mano žodis čia nelabai turėtų kokios reikšmės. (Interviu Nr. 10)

Nelabai domiuosi aš, iš tikrųjų, nelabai gilinuosi. (Interviu Nr. 14)

Nu nežinau, aš nelabai mėgstu politiką. (Interviu Nr. 17)

Jei informantai sakydavo, kad domisi politika, tai tą domėjimąsi siedavo su Lietuvos Respublikos Seimo narių, atskirų politikų veikla arba bendra šalies politika lenkų tautinės mažumos atžvilgiu. Dauguma informantų šios politikos atžvilgiu buvo nusiteikę skeptiškai:

Aš domiuosi. Nėra korektiškumo. Yra protingų žmonių, bet tas, kas dabar Seime susiklostė, tai tikrai yra bardakas, reikia tenai didelės tvarkos. (Interviu Nr. 7)

Nekenčiu Lietuvos politikos. Negaliu žiūrėti į juos. Nežinau, man nepatinka nei požiūris, nei normaliai čia yra galimybių gyvent tokioje politikoje, atsiprašant. Nes keistai susigalvoja čia sau visokių kažkokių, atsiprašant, nesąmonių: už kažką mokėt ir kažin už ką, ar susigalvoja, kad kažko daugiau kažkur – nieko patys nenori duot, nu, tiesiog, politika mūsų yra nelabai atitinkanti, mano požiūriu, ji nelabai atitinka. (Interviu Nr. 8)

Interviu metu išsakytos nuomonės rodo, kad dominuoja, G. Almondo ir S. Verbos terminais, pavaldinio tipo politinė kultūra (Almond, Verba 1989, 16). Žmonės nesidomi politika, netiki, kad patys gali ką nors spręsti ir kartu tikisi, kad viską nuspręs valdžia, o jiems patiems tereikia palaukti, kol kas nors kitas viską sutvarkys: „[politikai] susigalvoja čia sau visokių <...> nesąmonių, <...> nieko nenori patys duot“ (Interviu Nr. 8); „mano žodis čia nelabai turėtų kokios reikšmės“ (Interviu Nr. 10); „<...> balsuot neįmanoma. Todėl, kad už mumis prabalsuos. Na, ne mes, tai kiti prabalsuos“ (Interviu Nr. 2).

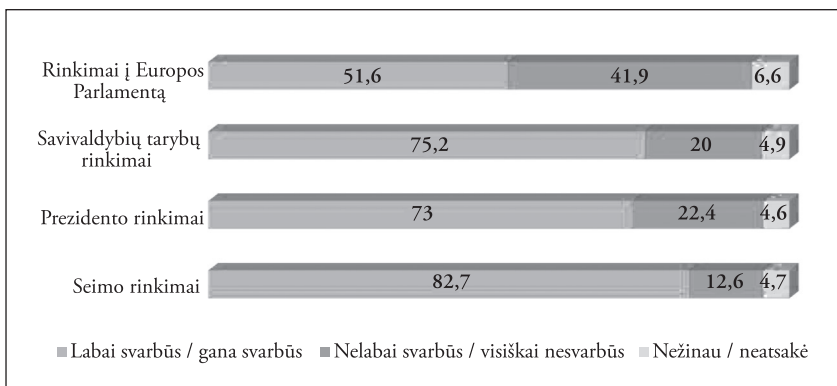
Svarbus tyrimo rezultatas yra ir tai, kad informantai apskritai linkę kritikuoti Lietuvos politikos ir jų sprendimus, bet apie Lenkų rinkimų akcijos politikus paprastai kalba teigiamai ir jų veiklą vertina pozityviai: „ir kelius čia padaro, ir šviesa šviečia visur, ir viską. Ką žadėjo, tą padaro. <...> lenkai, jie – konkretesni yra. Tai jie savo žmonėm tai padeda. Visą padarė“ (Interviu Nr. 2).

Apibendrinus kiekybinio ir kokybinio tyrimų duomenis galima daryti dvi išvadas. Pirma, apklausos ir interviu duomenys prieštarauja vieni kitiems: apklausoje dalyvavę respondentai teigė besidomintys politika, o interviu

dalyvavę informantai reiškė skeptišką nuomonę ir dažniausiai teigė esą apolitiški. Antra, abiem atvejais nurodomos tos pačios domėjimosi sritys, tai yra sritys, susijusios su Lietuvoje gyvenančios lenkų tautinės mažumos problemomis tiek visos šalies, tiek savivaldybių lygmeniu.

Rinkimų vertinimas

Apklausoje dalyvavusių respondentų vertinimu, svarbiausi rinkimai Lietuvoje yra Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai (82,7 proc. apklaustųjų mano, kad tai yra labai svarbūs ar gana svarbūs rinkimai), Savivaldybių tarybų rinkimai (75,2 proc.) ir Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimai (73,0 proc.). Rinkimai į Europos Parlamentą yra laikomi ne tokiais svarbiais – tik pusė apklaustųjų (51,6 proc.) manė, kad šie rinkimai yra labai arba gana svarbūs (žr. 2 paveikslą).

2 PAV. LIETUVOJE VYKSTANČIŲ RINKIMŲ SVARBA

Remiantis respondentų vertinimais, Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai yra laikomi svarbiausiais. Taip mano 8 iš 10 tyrime dalyvavusių respondentų. Savivaldybių tarybų rinkimai bei Prezidento rinkimai yra svarbūs 7 iš 10 respondentų. Šiuos apklausos rezultatus palyginus su atitinkamomis visų Lietuvos gyventojų nuostatomis, galima atsekti tam tikrus skirtumus, rodančius, kad Lietuvos lenkai, kitaip nei visi Lietuvos piliečiai², svarbiais laiko ir savivaldos rinkimus.

² Pasak „Baltijos tyrimų“ vadovės sociologės R. Ališauskienės, Lietuvos gyventojams yra įdomiausi Lietuvos Respublikos Prezidento ir Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai, o ne tokie įdomūs – savivaldybių tarybų ir Europos Parlamento rinkimai. Nepaisant to, kad savivaldybės yra arčiausiai žmonių, jų tarybų rinkimuose dalyvaujama pasyviai. Sociologės nuomone, jei Europos Parlamento rinkimai nebūtų rengiami kartu su kitais rinkimais, į juos ateitų labai mažai žmonių. Būtent taip nutiko 2009-aisiais, kai savo balso teise pasinaudojo tik 21 proc. rinkėjų (Europos Sąjungos vidurkis buvo 43 proc.) (Radžiūnas 2015).

Apklausoje metu kalbantis apie įvairius Lietuvoje vykstančius rinkimus, buvo pastebėta, kad respondentai jų neskirsto pagal rūšį, o kalba apie rinkimus apskritai. Informantai teigė, kad rinkimuose dalyvauja retai arba visai neina į jokių Lietuvoje vykstančių rinkimus. Aiškindami, kodėl neina į rinkimus, nebalsuoja ir yra apolitiški, jie sakė:

<...> aš iš vis tik vieną kartą per savo gyvenimą, tai per visus penkis metus balsavau. <...> Aš balsuot, kaip sakiau, nelabai noriu.

[Kodėl jūs nenorite balsuoti?]

Vis tiek – niekas nieko nekeičia – viskas blogai. (Interviu Nr. 1)

Balsuot neinam. Todėl, kad už mumis prabalsuos. Na, ne mes, tai kiti prabalsuos. Na neinam mes visiškai balsuot, neinam. (Interviu Nr. 2)

Šiaip aš esu visiškai apolitiškas. Nesidomiu politika ir nepalaikau: nei kairiųjų, nei dešiniųjų. <...> Balsuot einu, bet mano tas balsas neparemtas pozicija, kad aš ten tikrai už, tikrai už kažką. <...> Manau, kad yra ir tautinio pagrindo. (Interviu Nr. 10)

Aš pastaruojų metu iš vis nebalsuoju. (Interviu Nr. 14)

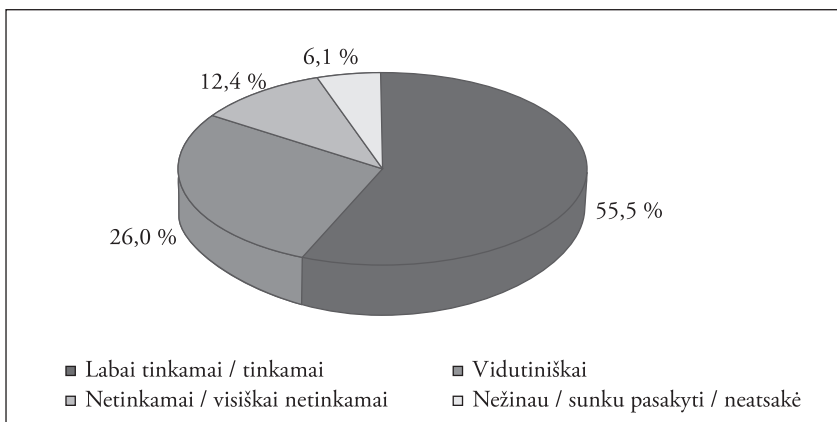
Apibendrinus gautus atsakymus galima teigti, kad lenkų tautinės mažumos atstovai Lietuvoje vykstančių rinkimų svarbą vertina kiek kitaip, nei visi Lietuvos gyventojai. Lietuvoje gyvenantiems lenkams svarbiausi yra Lietuvos Respublikos Seimo bei savivaldybių tarybų rinkimai, o visiems Lietuvos Respublikos gyventojams kartu – Lietuvos Respublikos Prezidento ir Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai.

Kokybinių interviu rezultatai rodo, kad kalbėdamiesi su tyrėjais akis į akį, informantai išsako neigiamą arba pasyvią nuostatą dalyvavimo rinkimuose atžvilgiu. Jie teigia, jog pastaruojų metu į rinkimus neina, o jei visgi dalyvauja rinkimuose, tai dažniausiai balsuoja už Lenkų rinkimų akcijos keliamus kandidatus.

Lietuvos lenkų rinkimų akcijos vertinimas

Pusės (55,5 proc.) apklausoje dalyvavusių respondentų nuomone, Lietuvos lenkų rinkimų akcija tinkamai atstovauja Lietuvoje gyvenančių lenkų tautinės mažumos interesams. Įdomus tyrimo rezultatas yra tai, kad kas dešimtas (12,4 proc.) respondentas mano, jog Lietuvos lenkų rinkimų akcija netinkamai atstovauja arba visiškai neatstovauja lenkų tautinės mažumos interesams (žr. 3 paveikslą).

Kokybinio tyrimo metu išryškėjo dvi skirtingos nuomonių grupės. Viena informantų grupė teigė, kad Lietuvos lenkų rinkimų akcija tinkamai atstovauja Lietuvoje gyvenančios lenkų tautinės mažumos interesams. Ši nuomonė buvo dominuojanti:

3 PAV. LIETUVOS LENKŲ RINKIMŲ AKCIJOS INTERESŲ ATSTOVAVIMO VERTINIMAS

Nu normaliai. <...> ir kelius čia padaro, ir šviesa šviečia visur, ir viską. Ką žadėjo, tą padaro. <...> lenkai, jie – konkretesni. Jie savo žmonėms tai padeda. (Interviu Nr. 2)

100 procentų galiu pasakyti, kad jie už mus stoja. Ir jie mums reikalingi. (Interviu Nr. 3)

<...> jie labai stengiasi, kad lenkai balsuotų už LLRA. <...> Jie deklaruoja tuos dalykus, kurie rūpi lenkų mažumai, pradedant nuosavybės atkūrimu baigiant tais įstatymais, kuriuos reikia priimti. (Interviu Nr. 5)

<...> atstovauja lenkų interesus. <...> tikrai daug turime naudos. (Interviu Nr. 7)

Ir bandys daryti viską, <...> kad mūsų kalba, mūsų mokyklos, mūsų darželiai ir toliau gyvuotų ir plėtotųsi... (Interviu Nr. 9)

Stengiasi kažką žmonėms daryti. (Interviu Nr. 12)

Manau, kad taip – gerai. Savo pažadus vykdo, todėl ir balsuojam. (Interviu Nr. 20)

Dažniausiai minimos sritys, kuriose informantai pastebi savo, kaip tautinės mažumos, interesų atstovavimą, yra šios: vietos infrastruktūros sutvarkymas, lenkiškų mokyklų ir darželių išlaikymas, kalbos, tradicijų, kultūros puoselėjimas.

Antroje nuomonių grupėje, ne tokioje gausioje, Lietuvos lenkų rinkimų akcijos veikla buvo vertinama kritiškai. Respondentai teigė, kad ši partija netinkamai atstovauja ar net visiškai neatstovauja lenkų tautinės mažumos interesams, ir savo nuomonę aiškino taip:

Tiesą sakant, man ne viskas patinka, ką jie nori padaryti. Man ant to autobuso – kam reikalinga ten lenkiškai rašyti. (Interviu Nr. 4)

Blogai atstovauja. Aš netikiu jokia partija <...>, nes jie visi, žinokit, kalbėt visi gali, bet padaryt tai niekas negali. <...> iš tikrųjų čia yra tiktai kalbos. O kalbos gali būti vienokios, ar kitokios. (Interviu Nr. 8)

Na ne, kai kurie pasisakymai nepatinka. <...> Mes, lenkai, viliamės, kad ir mūsų interesai bus atstovaujami. (Interviu Nr. 9)

Jokių interesų neatstovauja (Interviu Nr. 11)

Būna įvykiai, už kuriuos gėda. Ir už tuos pačius lietuvius gėda, ir už lenkus būna gėda. Va tas, kaip jis – Tomaševskis, būna gėda kartais už žmogų. Jį tikrai norėčiau pakeisti, bet nežinau, į ką. (Interviu Nr. 14)

Nepatinka, kai lenkai kenčia dėl šitų politikų. Taip žmonės su lietuviais, rusais gyvena gerai, o politikai ten pradeda šnekėti ir... [Susipyksta žmonės?] Taip. (Interviu Nr. 17)

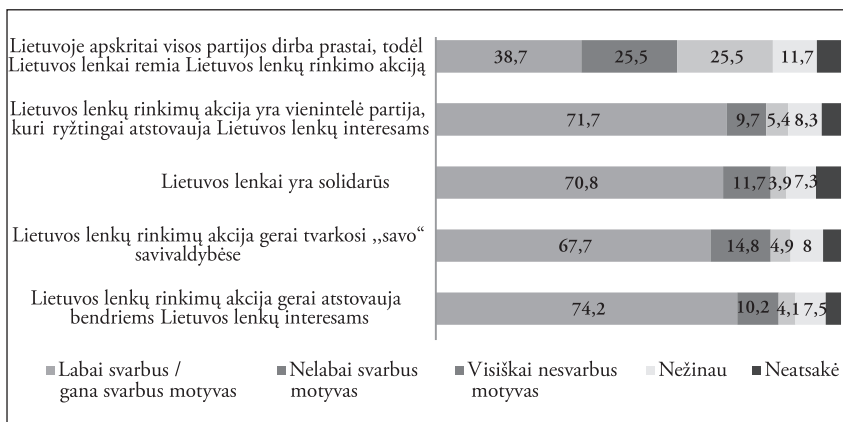
Man daug nepatinka <...> lenkai biški perlenkia lazda, o lietuviai – daugiau neutralūs, <...> nors aš pati lenkė, bet daug kas man nepatinka. (Interviu Nr. 18)

Pagrindiniai informantų nurodyti nepasitenkinimą Lietuvos lenkų rinkimų akcijos veikla sukeliantis dalykas yra tai, kad nėra įgyvendinami rinkiminiai pažadai. Lietuvos lenkų rinkimų akcijos politikų ir pirmininko elgesys bei pozicija kai kuriais klausimais taip pat netenkino informantų.

Apibendrinus kiekybinio ir kokybinio tyrimų metu gautus duomenis apie tai, kaip Lietuvos lenkų rinkimų akcija atstovauja Lietuvoje gyvenančių lenkų tautinės mažumos interesams, galima teigti, kad dominuoja teigiamas šio partijos veiklos vertinimas. Pažymėtina, kad respondentai pabrėžė, jog ši partija neapsiriboja vien lenkų tautinės mažumos interesų atstovavimu, bet siekia (ypač buvo akcentuojami 2012 m. rinkimai į Lietuvos Respublikos Seimą) atstovauti kuo platesniam elektoratui. Kokybiniuose interviu pasitaikė ir gana griežtų nuomonių dėl blogo atstovavimo ar net visiško interesų neatstovavimo, buvo suabejota net pačios partijos veikla, tačiau tokių nuomonių nebuvo daug.

Lietuvos lenkų rinkimų akcijos palaikymo motyvacija

Apklausoje dalyvavusių respondentų vertinimu, pagrindiniai motyvai, skatinantys Lietuvos lenkus palaikyti Lietuvos lenkų rinkimų akciją, yra tokie: Lietuvos lenkų rinkimų akcija atstovauja bendriems Lietuvos lenkų interesams (74,2 proc. apklaustųjų laikėsi tokios nuomonės) ir tai yra vienintelė partija, kuri ryžtingai atstovauja Lietuvos lenkų interesams (71,7 proc.). Kiti svarbūs motyvai: Lietuvos lenkai yra solidarūs (70,8 proc.), Lietuvos lenkų rinkimų akcija gerai tvarkosi „savo“ savivaldybėse (67,7 proc.) (žr. 4 paveikslą).

4 PAV. MOTYVAI, SKATINANTYS PALAIKYTI LIETUVOS LENKŲ RINKIMŲ AKCIJĄ

Kokybinio tyrimo metu informantai, atsakydami į klausimą, kodėl Lietuvos lenkų rinkimų akcija patraukli rinkėjams, pateikė tokius argumentus:

Jie žada darbo vietas. Kuo jie dar gali pritraukt: žada vis kažką, taip ir pritraukia. Lietuvių partijos nieko čia nepadaro, o lenkai ir kelius čia padaro, ir šviesa šviečia visur, viską. Ką žadėjo, tą padaro. Lenkai, jie konkretesni. Tai jie savo žmonėms padeda. (Interviu Nr. 2)

Taip, lenkai prie jų labai prisirišę. Kaip gi, mes gi čia savi – tuteiši. ... Dėl to, kad lenkai stovi už savo: lenkai stovi už lenkus, lietuviai stovi už lietuvius. (Interviu Nr. 3)

<...> gal todėl, kad gautų daugiau balsų, tai jie gal stengiasi daryt, kad vietiniai lenkai matytų. (Interviu Nr. 4)

Kažką tai daro čia. Aišku, gal žada kažkiek tai – gali daugiau padaryt, bet kažką tai jie daro. (Interviu Nr. 7)

Nes čia lenkai ir jie galvoja, kad ta partija tikrai padės, bet čia ne taip, <...> iš tikrųjų ta lenkų partija yra tokia pat, kaip yra lietuvių. Tiesiog žmonės kažkuo tiki. <...> niekas čia nėra daroma – nėra jokių rezultatų. (Interviu Nr. 8)

Man atrodo, kad stengiasi mus atstovauti, kaip tautą. <...> kad mūsų kalba, mūsų mokyklos, mūsų darželiai ir toliau gyvuotų ir plėtotųsi ir nereiktų vesti savo vaikų į lietuvių mokyklas arba pradėti namuose šnekėti lietuviškai, kad mes ir toliau gyventume, kaip ir gyvenome pagal lenkiškus papročius, savo vaikus taip auklėtume ir mokytume ir t. t., ir lenkai bažnyčiose mišias turėtų ir savo krašte parduotuvių galėtų kalbėti lenkiškai. (Interviu Nr. 9)

<...> balsuoju už lenkus, tai čia tautiškas tada pagrindas paima viršų. <...> Ir yra tas, truputėlį, tautiškumo – nėra už ką, todėl – už savus – za svojich. (Interviu Nr. 10)

Ten organizuojasi, bando sujungti lenkus, kad nepasimestų. (Interviu Nr. 12)

Gal kad pasitiki. (Interviu Nr. 13)

Vien dėl to, kad gal lenkai? Lenkai ir balsuoja užtat už šitą partiją. (Interviu Nr. 14)

Kad jie padeda išsaugoti lenkų mokyklas. Kad išsaugoti lenkų kultūrą. (Interviu Nr. 15)

<...> nori išsaugoti savo kalbą, savo įpročius turbūt. (Interviu Nr. 17)

Agitacija eina, kad jie kažką padarys, kažkam padės ir panašiai. Paprasti žmonės labai priklausomi nuo visko. (Interviu Nr. 18)

<...> Darbo partija, ar socdemai, ar liberalai – irgi už savo partiją balsuoja. Lygiai taip pat ir lenkai. (Interviu Nr. 21)

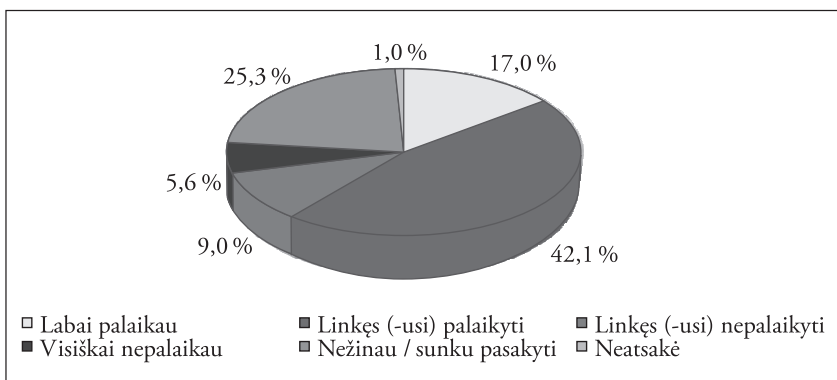
Pagrindiniai veiksniai, lemiantys tai, kad Lietuvos lenkų rinkimų akcija yra populiari tarp etninių lenkų, yra šie: ji atstovauja lenkų, kaip tautinės mažumos interesams, stengiasi išsaugoti bei puoselėti lenkiškus papročius, tradicijas, kultūrą.

Informantai taip pat akcentavo Lietuvos lenkų rinkimų agitacijos svarbą, teigė, kad esą yra priklausomi (ypač rajonuose gyvenantys informantai) nuo šios partijos, nes agitacijos metu rinkėjai yra remiami materialiai.

Apibendrinus kiekybinio tyrimo metu gautus duomenis apie motyvus, kurie skatina Lietuvos lenkus palaikyti Lietuvos lenkų rinkimų akciją, galima teigti, kad ši partija respondentų yra vertinama kaip bene vienintelė partija, kuri gerai ir ryžtingai atstovauja Lietuvoje gyvenančių lenkų tautinės mažumos interesams. Už šią partiją yra balsuojama remiantis tautinio solidarumo principu. Kokybinio tyrimo metu informantai tik partvirtino kiekybinio tyrimo rezultatus. Ne vienas informantas teigė, kad rinkėjai yra aktyviai agituojami balsuoti už Lietuvos lenkų rinkimų akciją, kad kai kuriais atvejais jie net neturi kito pasirinkimo ir balsuoja tik už šią partiją, nes yra įsitikinę (arba įtikinti), kad kitaip gali prarasti pašalpas, išmokas ir pan. Kaip teigia vienas informantas, „jie agituoja. Eina, duoda cukraus, makaronų. Jei nebalsuosi, gali pašalpos neduoti – užtai ir balsuoja. Yra žmonių, kurie visiškai nieko neturi ir nieko nesupranta. Jie sako, kad jiems liepė“ (Interviu Nr. 11).

Lietuvos lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicijos vertinimas

Daugiau nei pusė apklausoje dalyvavusių respondentų (59,1 proc.) teigiamai vertino Lietuvos lenkų rinkimų akcijos koaliciją su politine partija „Rusų Aljansas“ (žr. 5 paveikslą).

5 PAV. LIETUVOS LENKŲ RINKIMŲ AKCIJOS IR RUSŲ ALJANSO KOALICIJOS VERTINIMAS

Lietuvos lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso susijungimą prieš 2012 m. rinkimus į Lietuvos Respublikos Seimą dauguma informantų vertino gerai. Dažniausiai išsakyta nuomonė, kad rusai ir lenkai yra dvi didžiausios Lietuvoje gyvenančios tautinės mažumos, todėl jų tikslai ir interesai yra tapatūs, o problemos panašios:

Gerai vertinu. Kaip čia atrodo, kad tikrai lenkai. (Interviu Nr. 1)

<...> gerai. Su kaimynais reikia gerai gyventi. Mes blogo nuo tos pusės nematom (Interviu Nr. 3)

Šaunuoliai, kad susijungė. <...> gal panašūs interesai. (Interviu Nr. 7)

Rusai irgi yra mažuma, ta koalicija ir buvo tam sudaryta, kad mažumos palaikytų viena kitą. Mūsų krašte rusų yra mažiau, mes jų nevengiam ir įtraukiam į savo bendrą veiklą ir stengiamės jiems padėti. (Interviu Nr. 9)

Manau, kad tai gerai apsvarstytas politinis žingsnis. Ir rusų tautinė mažuma panašioj situacijoje, kaip ir lenkai. Ir kartu: vmeste my sila. [Juokiasi] Daugiau galimybių patekti prie valdžios. Daugiau žmonių balsuos už lenkus ir rusus. <...> Manau, čia tame toks tautinių mažumų solidarumas. Ir tas kitus žmonės gal net žavi: mažumos – vienykimės prieš juos. (Interviu Nr. 10)

Jo, vis tiek rusai yra ta tautinė mažuma ir susivienijo, vis tiek tų bendrų tikslų turi: dėl mokyklų, darželių. (Interviu Nr. 12)

Apibendrinus kokybinio ir kiekybinio tyrimų rezultatus apie dviejų partijų – Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso – prieš 2012 metų rinkimus į Lietuvos Respublikos Seimą sudarytos koalicijos vertinimus, galima teigti, kad dauguma tyrime dalyvavusiųjų buvo linkę palaikyti šią koaliciją ir ją vertino teigiamai. Vienas pagrindinių tokio vertinimo argumentų buvo tai, kad dviejų tautinių Lietuvoje gyvenančių mažumų tikslai, interesai ir problemos yra labai panašūs ir net tapatūs, o sujungus dvi partijas ir jas remiančius elektoratus, galima

pasiekti didesnių politinių tikslų – kaip sakė vienas informantas, „vместе my – sila“ (kartu mes – jėga).

Ar reikalinga kita „lenkiška“ partija?

Svarbus ir įdomus tyrime nagrinėtas klausimas apie kitos lenkų interesus atstovaujančios partijos poreikį. Dauguma apklausoje dalyvavusių respondentų (60,3 proc.) teigė, kad kita Lietuvoje gyvenančių lenkų tautinės mažumos interesams atstovaujanti partija yra nereikalinga, nes taip būtų suskaldyta Lietuvos lenkų politinė vienybė. Respondentai buvo įsitikinę, kad Lietuvos lenkų rinkimų akcija gerai dirba ir gerai atstovauja Lietuvoje gyvenančių lenkų tautinės mažumos interesams (tokios nuomonės laikėsi 59,9 proc. respondentų). Su tuo, kad kita Lietuvos lenkams atstovaujanti partija yra reikalinga, nes sudarytų daugiau pasirinkimo galimybių, sutiko tik 35,1 proc. respondentų. Panašus respondentų skaičius (31,9 proc.) pritarė, kad kita „lenkiška“ partija reikalinga, nes tai leistų visapusiškiau atstovauti Lietuvos lenkų interesams. Vadinasi, respondentai gana vienareikšmiškai pasisakė už tai, kad kita „lenkiška“ partija (be LLRA), kuri galėtų atstovauti Lietuvoje gyvenančių lenkų tautinės mažumos interesams, yra nereikalinga (žr. 1 lentelę).

I LENTELE. KITOS „LENKIŠKOS“ PARTIJOS POREIKIS

Ar, Jūsų nuomone, Lietuvos lenkams yra reikalinga, ar nereikalinga kita „lenkiška“ partija, t. y., ne tik Lietuvos lenkų rinkimų akcija (LLRA)? proc.						
	Visiškai sutinku	Linkęs (-usi) sutikti	Linkęs (-usi) nesutikti	Visiškai nesutinku	Nežinau	Neatsakė
Kita Lietuvos lenkams atstovaujanti partija nereikalinga, nes LLRA gerai dirba	35,3	24,6	18,2	9,5	9,7	2,7
Kita Lietuvos lenkams atstovaujanti partija nereikalinga, nes taip būtų suskaldyta Lietuvos lenkų politinė vienybė	33,3	27	13,6	12,4	10,5	3,2
Kita Lietuvos lenkams atstovaujanti partija reikalinga, nes taip būtų daugiau pasirinkimo galimybių	13,4	21,7	23,4	26	11,4	4,1

I LENTELĖS TĖSINYS

Kita Lietuvos lenkams atstovaujanti partija reikalinga, nes visapusiškiau būtų atstovaujama Lietuvos lenkų interesams	12,7	19,2	20,4	26,3	14,6	6,8
---	------	------	------	------	------	-----

Kokybinio tyrimo metu informantai laikėsi tos pačios nuomonės – kad kitos „lenkiškos“ partijos tikrai nereikia:

Buvo bandymas, buvo įkurtos, kaip tos – pseudopartijos, bet jos nepasiteisino, vadinasi, pilnai užtenka LLRA... (Interviu Nr. 5)

Čia tiesiog susiskaidytų ir viskas, jei atsirastų dar viena lenkiška partija. (Interviu Nr. 12)

Ne, turi būt viena. [Kodėl?] Todėl, kad viena tauta – viena partija. (Interviu Nr. 17)

Gal užtenka vienos. Ir taip čia nemėgsta tų lenkų Lietuvoj. (Interviu Nr. 22)

Kita vertus, dalis informantų manė, kad kitos „lenkiškos“ partijos gal ir reikėtų, tačiau ji buvo suvokiama ne kaip alternatyva Lietuvos lenkų rinkimų akcijai, o kaip Lietuvoje gyvenančių lenkų tautinės mažumos interesų atstovavimo sustiprinimas:

<...> gal reiktų kažkiek tokių žmonių, kurie paleistų dar kokią įdomesnę savo nuomonę. (Interviu Nr. 7)

Iš tikrųjų reiktų, bet geros. <...> reikia tokios, kuri tikėtų pati savim, žmonėm, kad partija būtų tokia, kuri būtų užtikrinta savyje, kad ji kažką tai padarys... Netikiu, kad lenkų partija čia kažką tokio galės padaryt. (Interviu Nr. 8)

Nežinau. Gal kad kita politika būtų skleidžiama iš lenkų, gal tas ir padėtų žmonėm apsispręsti, už ką jie. Tai būtų naudinga, bet... Gal tikrai, jei būtų kiti prioritetingi klausimai, tai būtų naudinga, nes konkurencija – geras dalykas visada. Politiniam aspekte tada jie stengtųsi labiau dėl tų pačių rinkėjų. (Interviu Nr. 10)

Jei gerai atstovautų, tai reiktų... (Interviu Nr. 11)

Pagrindiniai informantų paminėti argumentai, kodėl alternatyvi politinė partija nereikalinga, buvo šie: Lietuvos lenkų rinkimų akcija pakankamai gerai atstovauja Lietuvoje gyvenančių lenkų tautinės mažumos interesams ir stengiasi pateisinti savo rinkėjų lūkesčius.

Apibendrinus tyrime dalyvavusių respondentų nuomonę dėl kitos Lietuvoje gyvenančių lenkų tautinės mažumos interesams atstovaujančios partijos (be Lietuvos lenkų rinkimų akcijos) poreikio būtina pabrėžti, kad dauguma

jų tai laiko visiškai nereikalingu dalyku. Apklausti Lietuvos lenkai pabrėžia, kad kita „lenkiška“ partija, kuri atstovautų Lietuvoje gyvenančių lenkų tautinės mažumos interesams, nėra reikalinga, nes ji suskaldytų šią tautinę mažumą. Kita vertus, išsakoma ir mintis, kad gal ir būtų gerai, jei atsirastų nauja partija, kuri stengtųsi dar geriau atstovauti lenkų tautinės mažumos interesams.

Išvados

Remiantis šio empirinio tyrimo duomenimis galima teigti, kad Lietuvoje gyvenantys lenkų tautinės mažumos atstovai domisi politika panašiai kaip ir Lietuvos gyventojai, tačiau daugiau domisi tais dalykais ir ta Lietuvos valstybės politika bei savivaldybės veikla, kuri tiesiogiai siejasi su lenkų tautinės mažumos interesais. Lietuvoje vykstančių rinkimų svarbos vertinimas parodė, Lietuvoje gyvenančiai lenkų tautinei mažumai svarbiausi Lietuvos Respublikos Seimo bei savivaldybių tarybų rinkimai, o iš partijų prioritetas visuomet teikiamas Lietuvos lenkų rinkimų akcijos keliamiems kandidatams, nes tik ši partija, tyrime dalyvavusiųjų nuomone, gerai ir ryžtingai atstovauja Lietuvoje gyvenančių lenkų tautinės mažumos interesams. Kaip tik todėl kita „lenkiška“ partija nėra reikalinga.

Lietuvos lenkų rinkimų akcijos koalicija su Rusų aljansu vertinama teigiamai. Vienas pagrindinių tokio vertinimo argumentų yra tai, kad dviejų didžiausių Lietuvoje gyvenančių tautinių mažumų tikslai, interesai bei problemos yra labai panašios ar net tapačios. Atlikta motyvų, skatinančių palaikyti Lietuvos lenkų rinkimų akciją, analizė leidžia teigti, kad už šią partiją balsuojama remiantis ne vertybinių ir politinių nuostatų, bet tautinio solidarumo pagrindu.

Į klausimą, ar Lietuvoje gyvenantys lenkai aktyviai dalyvauja politiniame procese, apibendrinti atlikto tyrimo rezultatai leidžia atsakyti neigiamai.

Gauta 2015 03 27

Priimta 2015 06 03

Literatūra

- Abs, H. J., Veldhuis, R. 2006. “Indicators on Active Citizenship for Democracy – the Social, Cultural, Economic Domain”. Paper by Order of the Council of Europe or the CRELL-Network on Active Citizenship for Democracy. The European Commission’s Joint Research Center in Ispra, Italy.
- Almond, G. A., Verba, S. 1989. *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. London: Sage Publications.
- Damkuvienė, M., Tijūnaitienė, R. 2010. „Visuomenės dalyvavimo koncepcijos: teorinė prieiga“. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos* 1 (17): 125–132.

- Daukšas, D. 2012. „Lietuvos lenkai: etninio ir pilietinio identiteto konstravimas ribinėse zonose“. *Lietuvos etnologija: Socialinės antropologijos ir etnologijos studijos* 21: 167–193.
- Degutis, M. 2004. „Politinė kultūra“. In *Lietuvos politinė sistema. Sąranga ir raida*, sud. A. Krupavičius, A. Lukošaitis, 83–104. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
- Gaidys, V. 1998. „Viešosios nuomonės dinamika ir priešrinkiminių apklausų prognostinės galimybės“. In *Seimo rinkimai '96. Trečiasis „atmetimas“*, sud. A. Krupavičius, 153–174. Vilnius: Tvermė.
- _____. 2000. „Viešosios nuomonės pokyčiai“. In *Socialiniai pokyčiai: Lietuva, 1990/1998*, sud. A. Dobryninas, V. Gaidys, B. Gruževskis et al., 169–201. Vilnius: Garnelis.
- Gaventa, J., Valderrama, C. 2004. “Participation, Citizenship and Local Governance.” Institute of Development Studies. Prieiga internete: http://cims-rwanda.org/downloads/Participation_Citizenship_Governance.pdf [žiūrėta 2015 01 23].
- Gyventojai pagal tautybę, gimtąją kalbą ir tikybę*. Lietuvos statistikos departamentas, 2013 m. kovo 15 d. Prieiga internete: https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/217110/Gyv_kalba_tikyba.pdf/1d9dac9a-3d45-4798-93f5-941fed00503f [žiūrėta 2015 02 01].
- Grigas, R., sud. 1996. *Paribio Lietuva: sociologinė Paribio gyventojų integravimosi į Lietuvos valstybę apybraiža*. Vilnius: Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas.
- Held, D. 2002. *Demokratijos modeliai*. Vilnius: Eugrimas.
- Howard, M. 2003. *The Weakness of Civil Society in Post-Communist Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Imbrasaitė, J. 2004a. „Socialinis kapitalas ir politinis dalyvavimas Lietuvoje“. *Sociologija: mintis ir veiksmas* 1 (13): 38–50.
- _____. 2004b. „Vertybinės orientacijos ir politinis dalyvavimas Lietuvoje: individualistinė-kolektyvinė dimensija“. *Filosofija. Sociologija* 2 (22): 26–32.
- Inglehart, R. 1997. *Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic, and Political Change in 43 Societies*. Princeton: Princeton University Press.
- Kasatkina, N., Leončikas, T. 2003. *Lietuvos etninių grupių adaptacija: kontekstas ir eiga*. Vilnius: Eugrimas.
- Kazėnas, G., Jakubauskas, A., Gaižauskaitė, I., Kacevičius, R., Višockaitė, A. 2014. *Lenkų tautinės mažumos identiteto tyrimas*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. Prieiga internete: <http://ebooks.mruni.eu/product/lenk-tautins-maumoms-lietuvoje-identiteto-tyrimas> [žiūrėta 2015 01 25].
- Krukauskienė, E. 2000. „Istorinė sociologija: Lietuvos gyventojų socialinės demografinės charakteristikos istoriniuose šaltiniuose“. In *Iš Lietuvos sociologijos istorijos*, sud. A. Vosyliūtė, 42–56. Vilnius: Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas.
- Krupavičius, A., Lukošaitis, A. 2004. *Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida*. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
- Krupavičius, A., Pogorelis, R. 2004. „Rinkimų sistema ir rinkimai“. In *Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida*, sud. A. Krupavičius, A. Lukošaitis, 243–295. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
- Matulionis, A., sud. 1990. *Pietryčių Lietuva: socialiniai teisiniai aspektai*. Vilnius: Filosofijos, sociologijos ir teisės institutas.
- Merkienė, I. 2007. „Lokalinė kultūra istorijos ir geografijos kontekste“. *Lietuvos etnologija: socialinės antropologijos ir etnologijos studijos* 7 (16): 39–56.

- Merkys, V. 2006. *Tautiniai santykiai Vilniaus vyskupijoje 1798–1918 m.* Vilnius: Versus aureus.
- Miknys, R. 2011. „Lietuvos lenkai: neįvykusi tauta ar tautinė mažuma?“. *Voruta* 20 (734). Prieiga internete: <http://www.voruta.lt/lietuvos-lenkai-neivykusi-tauta-artautine-mazuma/> [žiūrėta 2015 01 03].
- Novagrockienė, J. 2001. *Politikos mokslo pagrindai.* Vilnius: VU leidykla.
- Pileckas, M. 2003. „Rytų Lietuvos gyventojų nacionalinės sudėties kaita atkūrus Lietuvos valstybingumą“. *Geografija* 39 (1): 40–45.
- Politikos mokslų enciklopedinis žodynas.* 2007. Vilnius: VU leidykla.
- Pukszo, A. 2008. „Svajonės atkurti Abiejų Tautų Respubliką XX a. pradžioje, arba dar kartą apie dvilypę lenkų ir lietuvių savimonę“. In *Baltijos regiono kultūra ir istorija: Lietuva ir Lenkija. Politinė istorija, politologija, filologija*, sud. R. Sliužinskas, 123–133. Klaipėda: Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas.
- Radžiūnas, V. 2015. *Kodėl pusė Lietuvos rinkėjų nenori dalyvauti rinkimuose.* Prieiga internete: http://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/90667/kodel_puse_lietuvos_rinkeju_nenori_dalyvauti_rinkimuose [žiūrėta 2015 03 12].
- Ragauskas, P. 2005. „Piliečių dalyvavimas leidžiant įstatymus“. *Politologija* 1 (37): 55–81.
- Ramonaitė, A. 2006. „Kodėl rinkėjai ne(be)balsuoja?“. In *Neatrasta galia. Lietuvos pilietinės visuomenės žemėlapis*, sud. R. Žiliukaitė, A. Ramonaitė, L. Nevinskaitė, V. Beresnevičiūtė, I. Vinogradnaitė, 91–113. Vilnius: Pilietinės visuomenės institutas, Versus aureus.
- Riekašius, R. 2004. „Politinis dalyvavimas“. In *Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida*, sud. A. Krupavičius, A. Lukošaitis, 213–242. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
- _____. 2011. *Politinis dalyvavimas: samprata ir tipologija.* Klaipėda: Klaipėdos universitetas.
- Sliužinskas, R. 2012. „Regioninės tapatybės apsisprendimo trajektorijos Klaipėdos tautinių mažumų gretose: lenkų atvejis“. *Logos* 73: 122–131. Prieiga internete: http://litlogos.eu/L73/Logos_73_122_131_Sliuzinskas.pdf [žiūrėta 2015 01 07].
- Vaitekūnas, S. 2006. *Lietuvos gyventojai: Per du tūkstantmečius.* Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- Valionis, A. 2000. „Socialinių ir politinių vertybių kaita Lietuvoje 1990–1999 metais: adaptavimasis fragmentiškoje tikrovėje“. In *Kultūrologija* 6, sud. A. Matulionis, 324–349. Vilnius: Gervėlė.
- van Deth, J. W. 2001. “Studying Political Participation: Towards a Theory of Everything.” *Introductory Paper Prepared for Delivery at the Joint Sessions of Workshops of the European Consortium for Political Research.* Grenoble.
- Visockaitė, A., Urbonaitė, R. 2013. “The Development of Youth Civil Society in Lithuania: the Dimension of the Civil Activity.” In *Outlines of Social Innovations in Lithuania*, eds. A. G. Raišienė et al., 209–223. Kocani: European Scientific Institute. Prieiga internete: <http://eujournal.org/files/journals/1/books/Agota.pdf> [žiūrėta 2014 12 08].
- Waldron-Moore, P. 1999. “Eastern Europe at the Crossroads of Democratic Transition.” *Comparative Political Studies* 32 (1): 32–62.

- Zinkevičius, Z. 2013. *Lietuviai. Praeities didybė ir sunykimas*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- Žiliukaitė, R. 2010. „Piliiečių veiklų rizikos ir motyvacija dalyvauti pilietinėse veiklose šiandieninėje Lietuvos visuomenėje“. *Sociologija: mintis ir veiksmas* 2 (27): 116–130.

ASTA VIŠOCKAITĖ

Political Participation of the Polish National Minority in Lithuania

Summary

This article presents a small part of the data of the “Research of the Identity of the Polish minority in Lithuania” funded by the Lithuanian Science Council. Based on the data gathered from the qualitative research interviews (N = 30) and the quantitative research surveys (N = 411), both conducted during 2012–2013 in Vilnius, the districts of Vilnius and Šalčininkai, the article analyses the political participation and involvement into politics of the Polish minority in Lithuania. It examines these criteria: their interest in political activities and politics in general; their preferences of political elections in Lithuania rated by their importance; their evaluation of the representation of the Polish minority’s interests by the political party “Electoral Action of Poles in Lithuania”; motives which promote members of the Polish minority to support and vote for the political party “Electoral Action of Poles in Lithuania”; the assessment of the coalition of the political party “Electoral Action of Poles in Lithuania” and the political party “Russian Alliance”; the necessity of having another “Polish” political party.

The study shows that members of the Polish minority are greatly interested in politics of Lithuania when the political issues are closely related to the Polish minority: Poles tend to particularly follow the activities of the coalition of the political parties “The Electoral Action of Poles in Lithuania” and “Russian Alliance” and the ways in which this coalition represents the interest of ethnic minorities in Lithuania. The respondents clearly motivate and thoroughly explain their preferences in voting for the coalition. The data also proves the predominance of an opinion that another “Polish” political party is not necessary. It may be assumed that members of the Polish minority understand political participation in a narrow sense, i. e. as being only interested in politics and participation in the elections.

Keywords: *Polish minority in Lithuania, political participation, forms of political participation, political activity.*